

- 3 Koliko je poznato, o njemu postoje kratke jedinice u izdanjima *Muzičke enciklopedije* (1. izd. Zagreb, JLZ, 1963, sv. 1, 73; 2. izd. ibid., 1974., sv. 2, 399) i samo malo opširnija jedinica u *Leksikonu jugoslavenske muzike* (Zagreb, JLZ "M. Krleža", 1984, sv. 1, 496). Samo je spomenut u knjigama L. Županović: *Stoljeća hrvatske glazbe*, Zagreb, Školska knjiga, 1980, 267 i *Crkvena glazba*, Zagreb, HKD sv. Ćirila i Metoda, 1988, 197. Sažeto je, ali ipak zaokruženo, prikazan Kuničićev život i rad u *Sv. C.*, 1982, 4, 83 (bilj. 1).
- 4 A. Fazinić; In memoriam - Vinko Kuničić. *Sv. C.*, LI, 1981, 1, 12-13.
- 5 O njemu je i sam Kuničić pisao: *Predavanja dra Petra Wagnera. Sv. C.*, XVIII, 1924, 1, 43-45.
- 6 *Kakva je razlika između srednjovjekovnih pisaca o glazbi i skolastičke filozofije*. Prvi dio disertacije objavljen je u Zagrebu, vjer. 1934.
- 7 Iz spomenutog razdoblja pisca ovog prikaza s Kuničićem vežu osobni, vrlo srdačni odnosi.
- 8 Neki su pseudonimi: Iks Okniv (obrnuto od Vinko), V. Markov, V. Glavica, M. Jorine itd.
- 9 Kuničić je za te skladbe prevodio latinske tekstove himana, a neke je i sam napisao.
- 10 Razlika prema Fazinićevoj razdiobi Kuničićevih skladbi je u tome što je ovdje navedena posebna skupina u čast Srca Isusova te ona sa skladbama različite duhovne tematike.
- 11 Spomenut je u istim knjigama i na istim stranicama (bilj. 3) kao i Kuničić. Nakon Viculinove tragične smrti sa skupinom dominikanaca napisan je o njemu nekrolog (potpisan sa B.) u kojem je obuhvaćeno i ponešto iz njegova glazbenog djelovanja: + O. Jordan Viculin. *G. Kr.*, XXVIII, 1944, 3-4, 142-144. Više podataka donosi A. Fazinić u *Sv. C.*, 1982, 4, 83 (bilj. 1).
- 12 Petar Antun Kinderić iz franjevačkog samostana na Trsatu posjeduje ciklus katekizamskih popjevaka koje je Viculin skladao na stihove Stanka Banića. Ovom prilikom autor prikaza zahvaljuje o. Kinderiću na obavijesti.
- 13 Razjašnjenja uz popis djela. Iza naslova djela naveden je u zagradi - ako postoji i ako je poznat - autor teksta. Slijedi izvođački sastav, tonalitet, eventualno godina nastanka (ako ju je skladatelj naznačio), podaci o tiskanju i napomene skladatelja (obično o povodu nastanka skladbe) ili napomene tehničke naravi (od sastavljača popisa). Unutar svake skupine redosljed je - koliko je moguće - kronološki. Nedatirane skladbe navedene su redom kako dolaze u bilježnici. Može se pretpostaviti da su po postanku vremenski bliske onim datiranim koje im prethode ili im slijede. Manje uobičajene kratice: glas. = glasovir, T. = tiskano, gl. pr. = glazbeni prilog, s. a. = sine anno = bez (naznake) godine. Zbog položaja ove kratice ne može doći do zamjene s kraticama za sopran i alt koje su, osim toga, kad dolaze zajedno, odvojene zarezom. HCK = *Hrvatski crkveni kantual*.
- 14 U ovu su skupinu svrstane skladbe više ili manje nabožnog sadržaja te mali broj izrazito svjetovnih.
- 15 Fazinić (bilj. 11) navodi broj od 38 skladbi u bilježnici. Ovaj se popis završava rednim brojem 28, pa je do razlike moglo doći stoga što je on u taj broj uvrstio i obradbe te možda još i različite verzije pojedinih skladbi.

Mo. Matija Ivšić (u povodu 100. god. rođenja) *

Đuro Tomašić, Zagreb

Matija Ivšić rođen je 5. veljače 1894. u selu Bok, župa Sisak, od oca Franje i majke Marije Kovačić. Pučku školu je pohađao u Sisku a gimnaziju - zaslugom katehete Stjepana Buture - u Zagrebu. Njegovom zaslugom Ivšić je već od 5-og razreda gimnazije učio sviranje na glasoviru i nauku o suzvučju. Zadnja dva razreda gimnazije završio je u malom sjemeništu, jer je želio svećeničko zvanje. Već u 18-oj god. života, uočivši važnost liturgijske glazbe, prisustvovao je glazbenom tečaju *Cecilijanskog društva* (1912.g.).

Matija Ivšić

Tijekom teološkog studija učitelj crkvene glazbe i orguljanja bio mu je Franjo **Dugan** st. kojega je i zamjenjivao u sviranju na orguljama u zagrebačkim crkvama. Svećenički red je primio 1918. g. i službovao kao kapelan u Sisku gdje je intenzivno radio i na području crkvene glazbe u cecilijanskom duhu. Osnovao je prvo ženski a zatim i mješoviti pjevački zbor koji je kroz relativno kratko vrijeme bio sposoban izvoditi, između ostalih, i djela Palestrine i Rheinbergera. Djelovao je i kao orguljaš; tada je bio jedan od najspremnijih glazbenika u sisačkoj regiji.¹

Nakon službovanja kao kapelan u Sisačkim Selima odlazi, dopuštenjem nadbiskupa Bauera, na studij crkvene glazbe u Rim. Na visoku papinsku školu za crkvenu glazbu - gdje je taj studij trajao 5 godina - bio je primljen u 4. godinu jer je, zahvaljujući prof. Duganu, posjedovao veliko glazbeno znanje i sposobnosti. Profesori su mu tada bili najjeminentniji glazbeni pedagozi: Ferretti, Manzini, Debici, Refice, Casimiri itd. Privatno je učio i pjevanje kod maestra Boruchia. Posebno je cijenio maestra Rafaela Casimira i koncerte *Polyphoniae Romanae* pod vodstvom spomenutoga istaknutog glazbenika.

1932. god. Ivšić je diplomirao iz gregorijanskog koralala i crkvene kompozicije.² Po povratku u Zagreb imenovan je katehetom u školi na Kaptolu i upraviteljem Svećeničkog doma. Crkvenom glazbom bavio se veoma aktivno. Stanovao je u kuriji sv. Doroteje na Novoj Vesi gdje je imao i vlastite orgulje koje je izradio naš majstor-orguljar Milan Majdak. Danas su te orgulje u posjedu *Instituta za crkvenu glazbu*. U velikom salonu kurije, gdje su bile orgulje i glasovir, uvježbavao je svoj zbor *Polifonija*.³

Održao je, pred raznim auditorijem, brojna predavanja o liturgijskoj glazbi. Preveo je nekoliko znanstvenih djela iz područja gregorijanskog koralala i glazbene pedagogije s talijanskoga, francuskog i njemačkog jezika. Djelovao je i kao glazbeni kritičar. Sav taj posao obavljao je uz 32 sata tjedno katehetske službe. Bio je plodan suradnik časopisa *Sv. Cecilija* (članci i skladbe) i aktivni član odbora *Društva sv. Cecilije*. Na jednoj sjednici toga odbora (3. prosinca 1937.) predlagao je:

1. da u časopisu *Sv. Cecilija* treba u člancima obraditi:
  - a) liturgijski glazbeni komentar crkvene godine,
  - b) teoriju gregorijanskog koralala (ritam, oblike, propise),
  - c) nauku u harmoniji,
  - d) muzikološke priloge,
  - e) referate iz stranih stručnih revija i ostale stručne literature,
  - f) glazbeni prilog, u prvom redu liturgijski, sa što jednostavnijom pratnjom, višeglasne skladbe i liturgijske popijevke;
2. da se organiziraju crkveni zborovi barem u većim mjestima pod pokroviteljstvom centrale *Cecilijanskoga društva*;
3. treba voditi i pomagati nastavu glazbe u malom i velikom sjemeništu. Također pomagati posebno u pjevanju gregorijanskog koralala i u redovničkim zajednicama i u glavnim prošteništim;
4. pripravljeti teren za orguljašku školu, posebno za učiteljske pripravnike;
5. osnovati reprezentativni katedralni pjevački zbor poput pjevačke škole za odgoj i formiranje pjevača u liturgijskoj kulturi.⁴

Ovi - za tadašnje prilike - veliki prijedlozi samo su djelomično provedeni, jer su ostali zahtijevali puno

truda, altruizma, odricanja, materijalnih sredstava, a nadasve ljude dobre volje, entuzijaste, kojih je tada bilo premalo u našem cecilijanskom društvu.

Ivšić je pisao glazbene članke, osim onih u *Sv. Ceciliji*, i u časopisu *Kršćanska škola, Katolički list, Hrvatska straža* i drugima promičući ideje crkvene glazbe.

1940. god. postavljen je za nastavnika crkvene glazbe na *Teološkom fakultetu* u Zagrebu, gdje prakticira pjevanje koralala prema solesmeskoj školi i - na posebnom seminaru-tečaju - podučava studente teologije u harmoniji. Za tečaj harmonije javilo se 30 bogoslova, ali zbog prebrzog tempa učenja i zahtijevanja vještine u improviziranju smanjio se broj na svega 3 studenta: Franjo Maček, Josip Pinturić i Vid Cipriš. Usput im je tumačio i glazbene oblike i norme cecilijanskog pokreta za čistoću liturgijskog pjevanja, posebno o našim pučkim crkvenim popijevkama. Klerici su tada smatrali da je mo. Ivšić u ono vrijeme bio naš najveći skladatelj polifonije u stilu Palestrine.

1937. god. postaje članom *Prebendarskoga zbora Prvostolne crkve* i počasni predsjednik *Nadbiskupskoga duhovnog stola*. S. Virginija Kolić u svojoj diplomskoj radnji piše o Ivšiću kao čovjeku da je "bio skroman, jednostavan, revan u svim svojim dužnostima, prijateljski spreman da svakom pomogne a osobito svojoj subraći svećenicima. Kada je trebalo ispovijedati, propovijedati, katehizirati, za kakvu zgodu skladati koju crkvenu popijevku, pomoći sviranjem na orguljama, vježbati zborove, pučke pjevače ili bilo što u vezi s crkvenom glazbom, uvijek je bio spreman pomoći i nikada nije odbijao ničije molbe."⁵

Nažalost, komunistička vlast osudila ga je 1950. god. na 12 godina zatvora. Kao kažnjenik u Staroj Gradiški skladao je i organizirao pjevački zbor kažnjenika. Po povratku iz kažnjeničkog logora bio je ruina od čovjeka, ali je ipak, uz veliki napor, kod nećaka u Markuševcu ispovijedao, katehizirao i uvježbavao pučko pjevanje.

U Zagrebu 12. listopada 1963. g. prestao mu je ovozemaljski život, ali on duhovno živi među nama u svojim djelima koja su obogatila hrvatsku crkvenu glazbenu baštinu skladbama pretežno klasičnog polifonog stila.

Skladao je - koliko se moglo doznati ili pronaći - 71 skladbu: 5 misa, 4 solo popijevke, 8 skladbi za dva jednaka glasa, 5 moteta za troglasni ženski zbor, 12 skladbi za muški zbor, 22 skladbe za mješoviti zbor, 2 za dvostruki mješoviti zbor i 13 jednoglasnih popjevaka.

Od Ivšićevih skladbi iz vremena prije studija u Rimu ništa nije očuvano, premda se zna da je kao župnik u Sisačkom Selu često do kasno u noć komponirao. Nakon povratka iz Rima njegovo je solidno poznavanje polifonih majstora toliko, da se u svojim skladbama služi uzornom tehnikom Palestrine i drugih polifoničara XVI. stoljeća. Utjecaj starih polifoničara odrazio se u jednostavnom i ozbiljnom duhu njegovih kompozicija za velike zborove, a dodatkom Bachovih izražajnih

sredstava ostvaruje raznolikost i snažnije dramske efekte spajajući polifonu tehniku kompozicije s elementima barokne harmonije.⁶

Skladbe koje je komponirao za vrijeme boravka u komunističkom zatvoru potpuno su uništene. Također su i njegove skladbe za orgulje - preludiji i fuge - ili uništene ili su negdje u njegovoj ostavštini zametnute.

Medu najistaknutija Ivšičeva djela spada *Misa Majci Božjoj od Kamenitih vrata*, za 6-eroglasni mješoviti zbor a cappella na staroslavenski tekst. Komponirana je 1934. g. po uzoru Palestrinine *Missae papae Marcelli* u bogatoj melodijskoj invencioznosti, klasičnoj polifonoj tehnici i strogo liturgijskom duhu.

Drugu misu pod nazivom *Zdravo Nado* komponirao je također 1934. g. Mnogi su je zborovi rado izvodili, jer je polifono vođenje dionica pjevno. U misi se ističe motiv stare hrvatske crkvene popijevke *Zdravo Nado*.

God. 1950. komponirao je misu pod nazivom pučke crkvene popijevke iz X. stoljeća *Kristuš se je gore stal*. Glavna tema je melodija ove popijevke. Komponirana je za mješoviti zbor uz pratnju orgulja na latinski tekst.

Slijedeća misa, skladana za dvoglasni ženski zbor uz pratnju orgulja na hrvatski tekst i na melodiju popijevke *O Mladice, Djevo Marijo* ostala je u rukopisu. Sadrži samo dijelove: *Gospodine, Svet i Blagoslovljen, te Jaganjče*.

God. 1949. skladao je misu za mješoviti zbor na latinski tekst. Očuvana je u rukopisu, bez naslovne stranice. Skladana je u polifonom stilu na način imitacije.

Od ukupno 17 popjevaka spomenut će samo poznatu popijevku Majci Božjoj *Zdravo Majko sa nebeskih vrata*. Kritičarima ove popijevke odgovorio je Ivšić: "Što se bune? To je koral. Čisti koral koji sam samo ritmizirao."⁷

Skladbe za dva jednaka glasa tiskane su uglavnom kao glazbeni prilog *Sv. Cecilije* u 1933. i 1939. godištu.

Motete za troglasni ženski zbor skladao je pretežno 1940. g. i 1941. g.

12 skladbi za muški zbor skladao je pretežno od 1933. do 1937. g. To su kompozicije za četveroglasni muški zbor, samo je jedna za peteroglasni muški zbor (Antifona II. mise na Božić), pretežno su to moteti.

Najveći broj Ivšičevih kompozicija je za mješoviti zbor (22 skladbe). Dvije trećine su moteti, ostale su popijevke, homofone, harmonizirane za četveroglasni mješoviti zbor. Samo je skladba *O Marijo, Majko sveta* pisana za soliste (S A T B) i četveroglasni mješoviti zbor.

Za dvostruki mješoviti zbor skladao je 2 moteta 1932. g. Skladbe za jedan glas (13 kompozicija) pretežno su popijevke i 4 himne raznih katoličkih udruženja (*Kat. akcije, Križarskog sestinstva* itd.).

Mo. Ivšić se je istakao i kao poštovni zborovoda *Zagrebačke polifonije*^{8,9}, pjevačkog zbora koji je od prosinca 1934. do srpnja 1938. godine (tj. u 3,5 godine) održao 28 koncerata pod njegovim ravnanjem. Koncerti

su održavani pretežno u crkvi Sv. Katarine i na Radio Zagrebu, a kritike u tisku su uvijek bile pozitivne. Spomenut će samo jedan koncert koji je održan 19. lipnja 1936. god. u katedrali, u svrhu gradnje župnih crkava na periferiji Zagreba. Priređivači su, u riječima zahvale, konstatali da katedrala od svog opstanka nije čula takav zbor.

Na kraju ovoga spomena treba istaknuti da je mo. Ivšić kao crkveni glazbenik svoj talenat upotrijebio u službi liturgijske glazbe i stvarao djela u duhu tadašnjih cecilijanskih ideja. Kroz cijeli život misli su mu bile zaokupljene klasičnom polifonijom, gregorijanskim koralom i popijevkama iz *Citharae Octochordae*.

Nažalost, najzrelije doba svoga života proveo je u komunističkom kažnjeničkom logoru. Tamo je obolio i - nedugo nakon što je bio pušten na slobodu - preminuo u 69. godini života, 12. listopada 1963., ispunivši sve dane svoga života predanim radom kao svećenik i kao crkveni glazbenik.

I premda mo. Ivšića nema više tjelesno među nama, živi duhovno u svojim djelima. Čovjek je definitivno mrtav kada ga njegov narod zaboravi! Ovaj skromni skup svjedoči da mo. Ivšića, kao ni druge zaslužne ljude za hrvatsku kulturu i posebno zaslužne za unapređenje liturgijske glazbe, nismo zaboravili.

BILJEŠKE

* Za pripremu ovoga predavanja uglavnom mi je poslužio diplomski rad s. Virginije Kolić A.S.C. iz 1969. god. na Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu.

1 *Sv. Cecilija*, 1932., sv. V.

2 KOLIĆ s. Virginija: Mo. **Matija Ivšić**. Diplomski rad. Institut za crkvenu glazbu, Zagreb, 1969., str. 6.

3 Isto, str. 8.

4 Isto, str. 9.

5 Isto, str. 11.

6 Isto, str. 20.

7 Isto, str. 30.

8 *Sv. Cecilija*, 1936., sv. II.

9 *Hrvatska straža*, 1937., br. 131, str. 4.

FOND "SV. CECILJE"

U Fond Sv. Cecilije uplatili su:

Rajko Radišić, Montabaur	360,00 kuna
Preč. g. Josip Zidarić, Karlovac	100,00 kuna
Preč. g. Alojzije Pakrac, Margečan	100,00 kuna
s. Krešimira Skopljaković, Remete	80,00 kuna
s. Ankica Đajić, Medugorje	50,00 kuna
N.N.	100,00 kuna

Od srca zahvaljujemo darovateljima sa željom da se i drugi ugledaju u njih.

Uprava i Uredništvo